

Yazarlık Hakkı ve Yazarlık Sorumluluğu

Right of Authorship, and Responsibility of Authorship

Nazım Emrah KOÇER

Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adana Dr. Turgut Noyan Uygulama ve Araştırma Merkezi, Patoloji Bölümü, ADANA

Sayın Editör,

Bilimsel yazın hiyerarşisi, en alt çizgiyi temsil eden olgu sunumlarından başlayarak geniş hasta serileri ile yapılacak çalışmalar ve deneysel çalışmalara uzanan bir dizgeyi temsil eder (1,2). Bu dizgenin en iyi biçimde ilerleyebilmesi için, bilimsel yazıların doğru verileri hedef kitleye en uygun şekilde ulaştırabilmesi gereklidir. Bu da çalışmaya katkıda bulunanlar içerisinde, katkıları oranında objektif bir perspektifle, en uygun yazar grubunun oluşturulabilmesi ile olasıdır.

Bir bilimsel yazının yazar kadrosu belirlenirken, kimi zaman akademik yaşamla ilgili kişisel kaygılar, bilimsel ve etik kaygıların önüne geçebilmektedir. Bu durum bilimsel yazın literatürüne yazar listesinde yer almayı hak etmediği halde eklenen yazarları işaret eden “haksız imza/yazar” ve hak ettiği halde yazar listesine dâhil edilmeyen yazarları tanımlayan “eksik imza/yazar” kavramlarının girmesine yol açmıştır (3, 4).

International Committee of Medical Journal Editors (Uluslararası Tıbbi Dergi Editörleri Komitesi-ICMJE) yazarlık hakkı için üç kriter ortaya koymuştur: (a) kavram ve tasarımın oluşturulması veya analiz ve değerlendirmede rol almak. (b) makale taslağının önemli entelektüel içerik açısından hazırlanmasında veya gözden geçirilmesinde katkıda bulunmak (c) makalenin basım aşamasındaki son halini onaylamak (5). Dört binden fazla üyesi olan The Committee on Publication Ethics (Yazın Etiği Komitesi-COPE)’un konuya yaklaşımı daha kapsamlı ve farklı disiplinler ve makale türlerine uygulanabilir niteliktedir. COPE, tüm çabalara karşın yazarlık hakkının evrensel bir tanımının oluşturulamadığı gerçeğini vurgulamakta ve yazarları çalışmanın belirli bir bölümünün sorumluluğunu alabilen kişiler olarak tanımlamaktadır (6). COPE’un tanımı aslında bir bilimsel çalışma planlanırken, çalışmanın amacına uygun olarak kimlerin katkısının sağlanması gerektiğinin, yani yazar listesinin kimlerden oluşacağına da anahtardır. Yazar listesi çalışma başlamadan

önce, tam bir anlaşma ile oluşturulmalı, önemli bir etik konu olan yazarlık hakkına karar verilirken her bir yazarın yazı ile ilgili entelektüel katkısı ve bu katkı ile ilişkili sorumluluğu alıp alamayacağı sorgulanmalıdır (7, 8). Bu çerçevede ayrıca sıkça teknik katkı alınan istatistik gibi birimlerin de yazıya katkısının teşekkür düzeyinde mi yazarlık düzeyinde mi olduğuna karar verilmelidir.

Ne yazık ki çoğu kez yazarlık hakkına odaklanılmakta, ancak bu hakkı “elde etmenin” birlikte getirdiği yazarlık sorumluluğu unutulmaktadır. Yazarlık hakkı konusunda ilgili makale ile birlikte dergilere ulaşan veriler yazarların kendi beyanlarına dayanmakta olup, yazarların bu konuda kendilerine çizdikleri “doğruluk” çerçevesi ile sınırlıdır. Bir makalede “haksız imza/yazar” varlığını saptamak ne yazık ki her zaman mümkün olmamaktadır, ancak “yazar listesinde adı geçenler, makalenin bütünlüğünü garanti edecek kişilerden seçilmelidir” ana fikri akılda tutularak mevcut yazarlar ile bu şartın tam olarak sağlanıp sağlanmadığının irdelenmesi “eksik imza/yazar” varlığını ortaya koymaya yardımcı olabilir. Araştırma etik kurullarının görevi yalnızca araştırmaları etik açıdan değil bilimsel açıdan da değerlendirmektir. Araştırmanın içeriğinin gerektirdiği görev dağılımının araştırmacıların yetkinliği ve kurula bildirilen görev dağılımı ile karşılaştırılması, kurul tarafından yapıcı düzenlemelerin önerilerek en uygun araştırmacı listesi ve bunun doğal yansıması olan yazar listesinin ortaya çıkıp, kayıt ve imza altına alınmasında son derece önemlidir.

Bir makalede yazar olarak sıralanan kişilerin yalnızca basılan yayın ile elde edilen akademik faydaları elde edecek kişiler değil, aynı zamanda söz konusu makale ile ilgili bilimsel, hukuksal ve etik tüm sorumluluğu alan kişiler olduklarını akılda tutmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Yazarlık hakkı, Yazarlık sorumluluğu, Etik, Eksik yazar, Haksız yazarlık

KAYNAKLAR

1. Sun Z. Tips for writing a case report for the novice author. *J Med Radiat Sci.* 2013 Sep; 60(3): 108–113
2. Velayutham Gopikrishna. A report on case reports. *J Conserv Dent.* 2010 Oct-Dec; 13(4): 265–271.
3. Annette Flanagan, RN, MA; Lisa A. Carey, PhD; Phil B. Fontanarosa, MD; et al Prevalence of Articles With Honorary Authors and Ghost Authors in Peer-Reviewed Medical Journals *JAMA.* 1998;280(3):222-224. doi:10.1001/jama.280.3.222
4. Rennie DI, Yank V, Emanuel L. When authorship fails. A proposal to make contributors accountable. *JAMA.* 1997 Aug 20;278(7):579-85.
5. International Committee of Medical Journal Editors. Uniform requirements for 61 manuscripts submitted to biomedical journals *NEJM.* 336;4, 1997
6. Albert T, Wager E. How to handle authorship disputes: a guide for new researchers. *The COPE Report* 2003.
7. “Bilimsel Makale Nasıl Yazılır ve Yayımlanabilir? Robert A. Day; Çeviri Editörü Gülay Aşkar Altay; 4.Basım 2000; TÜBİTAK yayınları
8. An “ISI” Publication “How to Write and Publish A Scientific Paper? Robert A. Day. 4th Ed. 1995 Cambridge University Press